

Kilencvenéves a debreceni orvostudomány

SZÁLLÁSI ÁRPÁD DR.

A cím némi módosítást igényel, mert az orvoskar alapítását számíthatjuk a főépület falán olvasható évtől is. IV. Károly királynak ugyanis 1918. október 23-án ez volt az utolsó „hivatalos ténykedése”. Hazánkban 1769 óta folyik folyamatos orvostudományi képzés, a sorrend: 1769 és 1777 között Nagyszombatban (és nem Nagyszombaton!), 1777 és 1784 között Budán, majd utána Pesten, illetve 1871-től a három rész egyesülése utáni Budapesten. A második egyetem 1872-től Kolozsváron működött, a tanári kart mindig a fővárosi univerzitás „tartalékcsapata” adta. Már ekkor felvetődött egy harmadik egyetem szükségessége, ahogy az Török József életrajzából megtudható [1]. Az 1876. évi híres XIV. törvénycikk csak közvetve utal rá. Természetesen Debrecen adott volna neki helyet, de az Bécs részéről visszhang nélkül maradt. Még hogy „a kálvinista Rómában”? Majd a XX. század elején, 1906-ban, a megbékélésre emlékeztető híres bécsi béke 300. évfordulója alkalmából történt hiábavaló próbálkozás. Pedig akkor már Kenézy Gyula, a Bábaképző igazgatója volt a lelke, valamint az egykor debreceni diák, majd 1903–1905 között miniszterelnök Tisza István a legtekintélyesebb támogatója. Végül 1912-ben, a híres XXXVI. törvénycikk értelmében kapott egyetemet Debrecen és Pozsony, egyszerre [2]. És a helyzet itt kezd érdekessé, mondhatnám bizarrá válni. A miniszterelnök ekkor Lukács László, a vallás- és közoktatásügyi miniszter gróf Zichy János. Az egyetem alapításának bejelentése 1912. május 3-án, 4-én és 7-én történt, az MTA nagytermében, ahol jelen volt az akadémia elnöke, Berzeviczy Albert, a minisztert Balogh Jenő (szintén egykor debreceni diák) képviselte, egy árva szó nélkül, a puszta jelenlétével. Az ülés elnöke Medveczky Frigyes filozófus, egyetemi tanár, udvari tanácsos volt, aki meglepő dolgokat mondott. (Szegény, rövidesen meg is halt.) Szó szerinti a korabeli idézet:

„Habár a törvényjavaslat egyes paragrafusainak fogalmazása az első időben azt a benyomást keltette és ezen benyomással összefüggőleg szélesebb körökben eleinte az a nézet terjedt el, mintha a közoktatásügyi kormány a debreceni egyetemet orvostudományi kar nélkül, a pozsonyi egyetemet pedig bölcsészettudományi kar nélkül tervezné, az időközben folyt tárgyalások alkalmával kitűnt, hogy a Miniszter úr elvileg az egész vonalon a teljes egyetem alapelméjét fogadja el.” [2]

Megjegyezzünk a következő: a bejelentésnek nyilván alapja volt, de a debreceni egyetemnek orvoskar nélkül semmi értelme nem lett volna. Hiszen teológusképzés amúgy is folyt, azt az egyház állta, az ország 12 jogi aka-

démiával rendelkezett. (Sárospatak, ahol Kossuth, Kecskemét, ahol Jókai jurátuskodott.) Bölcsészetet, azaz tanárembereket is képzett a nagykollégium. Ugyanakkor Pozsony a híres bécsi egyetemnek jóformán a szomszédságában volt, még Budapesthez sem távol. Gondoljuk meg, mennyivel közelebb van Pozsony Bécshez, mint Debrecen Budapesthez vagy Kolozsvárhoz! A debreceni egyetem tehát orvoskar nélkül. Erre mondták volna, ha ott vannak a derék cívisek: „Nesze semmi, fogd meg jól!” Miért döntöttek hát mégis helyesen? Az ok, mint mindig, most is a pénz. Ezt maga Medveczky tanácsos árulja el, amikor így folytatja:

„A legrövidebb összegzésre szorítkozva megállapíthatjuk, hogy Debrecen városa mindenképp 80 katasztrális holdat bocsájtott rendelkezésre a nagy erdőben az egyetem épületei számára: azonfelül előzetesen felajánlott ötmillió ötszáz ezer koronát. Utóbb aktuálissá válván az orvostudományi kar felállításának kérdése, Debrecen városa az orvostudományi kar céljaira felajánlott két millió koronát készpénzben vagy építőanyagban és 35 katasztrális holdat klinikák építésére. A tiszántúli egyházkerület a maga részéről a teológiai tanári kar dotációjára évi hetven ezer koronát ajánlott fel, a debreceni református egyház pedig egyszer s mindenkorra százhatvan ezer koronát.” [2]

Ezzel szemben Pozsony városa felajánlott készpénzben hárommillió koronát és a könyvtárát vagy annak megfelelő összeget.

Pont, idézet bezárva. Tehát a koronázó város pénzben a harmadát, területben semmit nem ajánlott, mégis a minisztérium szerint: „az egyetemek részére számtalan állami hozzájárulás a két egyetem között egyenlő arányban oszoljon meg.” Miért lett volna a koronázóváros egyben feltétlenül egyetemi város is?

Szerencsére Debrecen senki nem képviselte, mert könnyen botrány lehetett volna belőle. De legyünk igazságosak! Ha az Osztrák–Magyar Monarchia térképére nézünk, nyugatról keletre haladva az Innsbruck–Bécs–Budapest–Kolozsvár-vonalon helyezkednek el az orvosi fakultással is rendelkező egyetemek. Graz szintén ideszámítható. Attól északra található Prága patinás egyeteme, keletebbre Krakó, majd Lemberg, a heterogén államalakulat déli felén, még a korlátolt önállóságot élvező Horvátország fővárosában sem volt orvostudományi képzés. Tehát ha félretesszük cívis elfogultságunkat, akkor a harmadik magyar egyetemnek Szegeden lett volna a helye. Egyrészt elhelyezkedése, másrészt „vonzásköre” miatt. Hiszen akkor Budapest után Szeged és Szabadka volt a leg-

népesebb város. E két déli városnak háromszor annyi lakosa volt, mint Pozsonynak [3]. Ezt a jogászprofesszor Kmety Károly szavá is tette, igaz, ő hódmezővásárhelyi illetékességgel rendelkezett, de a felsőbb körökben már minden el volt döntve. Zárójelben jegyezzük meg, hogy a különben debreceni születésű Pávai Vajna Gábor pozsonyi kórházi főorvos, az Állami Közegészségügyi Tanács tagja és egyéb jeles címek birtokosa, már 1907-ben füzetet adott ki „A pozsonyi harmadik egyetem orvosi fakultásának előnyei” címen [4], amelyben német mintára hivatkozva előnyösnek vélte a kis egyetemek sűrű elhelyezését, elfelejtve a két állam közegészségügyi fejlettsége közötti különbséget – természetesen nem a mi javunkra. Bejelenti, hogy a harmadik egyetemre pályázó Pozsony, Szeged, Kassa és Debrecen között a feltételek Pozsonyban a legkedvezőbbek. Ugyanezen esztendőben jelent meg anonim szerző tollából a „Szeged az egyetemért” címmel [5] topográfiai és demográfiai szempontból meggyőzőbb érveléssel. Ám 1912-ben már a négy felsorolt közül Debrecen és Pozsony jöhetett szóba. A nevezett akadémiai ülésen az orvos tanárok részéről a következők vettek részt: Grósz Emil szemészprofesszor, udvari tanácsos; báró Korányi Frigyes belgyógyász, főrendházi tag; Kétly Károly belgyógyász, udvari tanácsos; Krompecher Ödön patológus; Pertik Ottó patológus, udvari tanácsos; Lenhossék Mihály anatómus, udvari tanácsos; Moravcsik E. Emil, ideggyógyász, udvari tanácsos; Udránszky László fiziológus, udvari tanácsos; a minisztérium részéről Balogh Jenő államtitkár és Tóth Lajos miniszteri tanácsos.

Kenézy Gyula a sógorán, Bársony János szülészprofesszoron keresztül tartotta a kapcsolatot a fővárosi fakultással. Noha ekkor a dékán Preisz Hugó professzor (Went István mestere) volt, az ügynek megnyerte a nagyváradi születésű kitűnő szónok Grósz Emilt, akit közismerten szoros szálak fűztek a képviselőház elnökéhez, gróf Tisza Istvánhoz.

És most idézzünk Grósz professzor hozzászólásából:

„Mindjárt azzal kezdem, hogy szívesebben láttam volna, ha a Miniszter úr, mint a képviselőházi programbeszédében bejelentette, csak a harmadik egyetem s nem harmadik és negyedik egyetemről nyújtott volna be javaslatot. Az orvosi tudomány azt tanítja, hogy az ikrek rendszeren rosszul fejlődve jönnek a világra, s néha egyik vagy mindkettő is életképtelen. Körülbelül így van ez, ha egyszerre két egyetem alapítása terheli az amúgy sem nagyon erőteljes anyaországot. De ha a politika (bécsi cseh lobi) azt mondja, hogy könnyebb két egyetemet létesíteni, mint egyet, akkor is két külön törvényt szerettem volna.” [2]

Ehhez, azt hiszem, nem kell kommentár! Majd így folytatja:

„Egy teljes egyetem évi budgetje semmi esetre sem lesz kevesebb, mint három millió korona. Az eredeti törvény ugyan a debreceni egyetem számára orvosi fakultást csak a tíz évi ciklus utánra helyezte kilátásba, de a bizottsági tárgyalás alkalmával a Miniszter úr kötelező ígéretet tett, hogy amennyiben Debrecen városa felépíti a kórházat, az

orvosi fakultást tíz éven belül megkapja ... Attól tartok, hogy csakhamar ki fog derülni, hogy igazam volt, mikor azt mondtam, hogy több mint egy harmadik egyetem alapítására ez idő szerint nem áll rendelkezésünkre megfelelő anyagi erő”. Sapienti sat, nem kell folytatni. Salvador de Madariaga szavaival: „Itt már megáll az ész, és kezdődik a csodálkozás.”

Nem állítjuk, hogy Grósz Emil előre látta, mintha a pozsonyi egyetemet már egy utódállamnak építettük volna, de a valóságban ezt történt. Pedig Grósz Emil elképzelését a szintén udvari tanácsos Lenhossék Mihály professzor is támogatta e szavakkal:

„Én is, mint Grósz tagtársunk, szívesebben láttam volna, ha egyelőre csak egy új orvosi fakultás szervezése véttetett volna tervbe. Egy új orvosi fakultás létesítése is teménytelen pénzbe kerül: a közönségnek nincs is fogalma erről. Ha egygyel kezdtük volna, egészen tökéleteset lehetett volna alkotni: így azonban félő, hogy egyik-másik irányban hiány fog mutatkozni.” [2]

Csatlakozott hozzájuk a nagy tekintélyű rangidős Korányi Frigyes is, de hiába. Amint a fentiekből kitetszik, távolról sem volt ez a 90 évvel ezelőtti ünnepi aktus olyan sima ügy, ahogy azt ma az „idők megszépítő távlatából” elképzeljük. Amikor már hivatalosan is nyilvánvalóvá vált, hogy a háborút elveszítettük, még egy héttel Tisza István meggyilkolása előtt, felavatásra került a hön óhajtott orvosi fakultás. Kenézy Gyula mellett ő tett a legtöbbet érte, ezért érthetetlen, ha szobrának elhelyezése egyeseknek még ma is szemet szúr. Egy normális országban ilyen nem fordulhatna elő. Nincs tudomásunk arról sem, hogy Grósz Emilt annak idején legalább díszdoktorrá avatták volna. A fentiek ismerete alapján a kar most legalább gondolatban megteheti. Míg Pozsony azonnal megkapta a fővárosi fakultás komplett tartalék csapatát (elnézést a footballhasonlatért), mert a fiatal nagy ígéreteket kölcsönadják, majd visszahívják – lásd Hőgyes Endre, Fodor József, Klug Nándor, Bókay Árpád –, addig ilyen tartalék gárdával Kolozsvár nem rendelkezett, tehát Debrecen aligha láthatta el. A civis város legföljebb a tartalékok tartalékát, vagyis az NB III-as szintet kaphatta volna meg. Az Erdélyből menekülő egyetem Szegeden kötött ki, ott is maradt végleg. Mindkét helyen 1921 őszén vette kezdetét a medicina lege artis oktatása. A Pécsre került pozsonyi Erzsébet Egyetem csak később, mert a Duna–Dráva szöge szerb megszállás alatt állt 1923-ig. A trianoni csonkítás legalább Sopron és Pécs városát megkímélte.

Kenézy Gyula, aki az egyetem szervezéséért kapott tudomány fokozatot és jól megérdemelt tanszéket, intézetet az általa vezetett bábaképezdében, jó „szövetségi kapitányként”, a saját elképzelése szerinti debreceni csapatot egyedül toborozta össze [6]. Majd az egyetemnek megnyerte a fiziológus Vészi Gyulát, aki nem élte túl az 1918-as spanyol járványt, a közegészségtani intézetben dolgozó, akkor Debrecenben katonaeorvos kitűnő Verzár Frigyes, aki megszervezte és ellátta az élettan-kórtan ikertanszéket, valamint a patológus Orsós Ferencet.

Épületnek egyelőre a DMKE, az Augusztai Szanatórium, a bábaképezde, a gyermekmenhely és a megyei kórház állt rendelkezésükre. Az anatómia-szövettan-fejlődéstani katedrára meghívták a morfológus-biológus Huzella Tivadart; a közegészségtani-gyógyszertani katedrára a Tangl Ferenc-tanítvány Belák Sándort; a belgyógyászati klinikára Jendrassik Ernő egyik legjobb munka- és tankönyvi szerzőtársát, Csiky Józsefet; a sebészetre Hüttl Tivadart; a bőrgyógyászatra a Nékám-tanítvány, majd -utód Neuber Edét; a szemészetre a Blaskovits-Kreiker (Kettesy) kettőst [7]; az első önálló röntgenológiai tanszékre Elischer Gyulát; végül, de nem utolsósorban a gyermekgyógyászatra Kenézy volt évfolyamtársát és barátját: Szontagh Félixet. Debrecenben akkor egyáltalán nem volt ideg-elve gyógyász. Kolozsvárról Debrecenbe egyedül Benedek László, a város egykori diákja került, Issekutz Béla „véletlenszerű” közvetítésével. Mindnyájan remekül beváltak, mert a két világháború között a következők kerültek meghívásos alapon a fővárosba: Belák Sándor, Benedek László, Huzella Tivadar, Orsós Ferenc és Neuber Ede. Ugyanannyian, mint a komplett kolozsvári iskolát képviselő Szegedről.

Jellemző a fontossági sorrendre, hogy elsőként, már 1914-ben elkezdték a klinikák építését [8]. A háború, a forradalmak, a román megszállás és az infláció miatt azonban igen lassan haladt az építkezés. Kilenc év után, 1923. szeptember 23-án adták át a belgyógyászati, a sebészeti klinikát és a röntgenintézetet, majd folyamatosan minden évben egy-egy épülettel gazdagodott az orvosegyetem. A gyermekklinikát 1924. november 6-án Horthy Miklós kormányzó avatta fel, és jelen volt Klebelsberg Kunó kultuszminiszter is. 1926-ban a bonctan és kórbonctan, 1927-ben a szemészet, a fül-orr-gégészet, a bőr- és nemikórtan, az elme- és ideggyógyászat, valamint a szülészet és nőgyógyászat költözött a végleges helyére. A felajánlott 115-ből végül 130 hold lett a klinikatelep. A Parlament és a királyi várpalota óta ez volt az ország legnagyobb építési akciója. Mint az köztudott, a központi egyetemet csak 1932-ben avatták fel. Bizonyítja, hogy kemény munkával, nagy hittel és megfelelő vezetőkkel mire képes egy kis vesztes ország teremtő ereje. Igaz, hogy Klebelsberg amíg Pécsből magyar Athént, Szegedből magyar Heidelberget akart teremteni, addig Debrecen nem látta el ilyen hangzatos jelzővel, de mindent megtett, hogy a tőle vallásilag távol álló város is méltó épületeket kapjon. Tudjuk, Szeged képviselőjeként az elfoglaltságát nem titkolta, de soha nem a mások kárára.

A debreceni orvosi fakultás lelke, Kenézy Gyula még megérte, hogy teljesen megépült az ország legszebb elhelyezésű campusa, a klinikatelep.

Szentpéteri Kun Béla a tiszántúli református egyházkerület emlékkönyve keretében kiadta az egyetem létesítésének történetét 1917-es dátummal [9], és elsősorban a hittudományra „fokuszálva”, ezért tartottuk szükségesnek az előtörténet viszonyosságait így részletezni.

A két világháború közötti negyedszázad alatt a tanári kar gyakorlatilag kicserélődött. Elsőként a nagyszerű szemész, Blaskovits László hagyta el Debrecen, fiatal helyettesét, Kreiker (Kettesy) Aladárt elég érettnek tartva a feladat ellátására. Az ő négy évtizedes tanszékvezetői pályafutását időben és minőségben aligha fogja bárki felülmúlni. Majd 1927-ben, a fül-orr-gégészeti klinika megalakulásával kinevezést nyert Verzár Gyula. A fővárosban ekkor még a fülgyógyászat (Krepuska Géza), valamint az orr- és gégegyógyászat (Lénárt Zoltán) külön működött [10], csak a nagy racionalizálás idején, 1936-ban vonták össze Lénárt Zoltán igazgatása alatt, amely máig úgy is maradt. A halálzási lista Csiky Józseffel kezdődött 1929 januárjában (szövődményes szervi szívbaj), a helyére került az I. számú belklinikáról Bálint Rezső első embere, Fornet Béla, akinek a neve máig egyet jelent a klasszikus klinikai belgyógyászattal, noha allergológiai területen úttörő munkát végzett. A következő veszteség még az év november 6-án a gyermekgyógyász Szontagh Félix, a helyére Bókay Zoltán került. Majd decemberben „a hivatás áldozataként” Elischer Gyula radiológus, akinek megfelelő utódára sokáig kellett várni. A karalapító Kenézy Gyula 1931. november 26-án hunyt el, helyét a II. számú „Tauffer”-klinikáról Kovács Ferenc töltötte be [6]. A harmincas évektől megkezdődött az „elvándorlás”, a főváros vonzó hatásának a hívottak nem tudtak ellenállni. A sort Belák Sándor nyitotta meg 1932-ben (és nem 1933-ban), amikor az általános kórtanon és a bakteriológián Preisz Hugó helyére került. Egyéves interregnum után érte a debreceni orvostudományt a legnagyobb szerencse, amikor Szegedről át pályázott az ikertanszékre Jeney Endre, a XX. század egyetlen magyar orvosprofesszora, akinek négy tárgyból volt „venia legendi”-je. Megteremtette Debrecenben a gyógyszerkutatást, Issekutz Béla német nyelvű gyógyszer-történetében csak két-három magyar farmakológusra hivatkozik többször [11]. Pedig tulajdonképpen higiénikus volt, a legjobbak közül való. Belákot követte a következő tanévben Huzella Tivadar, a szövet- és fejlődéstani tanszékre. Helyére jött ugyancsak Szegedről, a törvényszékről Jankovich László – jóval szerényebb cserének bizonyult. Tanszéki párosítása azóta is „páratlan”, mert az anatómia, szövet- és fejlődéstani mellett (amely így is egész embert és nagyobb formátumú egyént kívánt volna) ő látta el 1936-tól a törvényszéki orvostani teendőket is, mert Orsós Ferenc a nyugdíjba vonult Kenyeres Balázs helyére kapott meghívást. Ugyanekkor ment el Benedek László ideg- és elmegyógyász is, a híres Schaffer Károly tanszékére. Ez utóbbi sokakat meglepett. Nem vették figyelembe, hogy a hagyományos porosz módszer szerint azonos képességűek közötti választáskor mindig az számít, ki a rangidős. Ezért került az 1921 óta oktató, az 1929-ben kinevezett Miskolczy Dezső helyett a nagy iskolateremtő tanszékére. Schaffer Károlynak három zseniális tanítványa volt: Miskolczy Dezső, Környei István és Sántha Kálmán. De a Mester „rangidős” beosztottja a szerényebb képességű Somogyi István volt. Ő ke-

rült „cserealapon” Debrecenbe, vele tartott a Benedeket bojkottáló Sántha Kálmán, miként Szegedre Miskolczy mellé Környey István. Somogyi István váratlanul elhunyt, miként a tanszékesélyes Benedek-tanítvány Thurzó Jenő is, ezért a Kanadából hazatért Sántha Kálmán szinte természetes esélyesként kapta meg a katedrát. Az utolsó, aki még „önként” távozott, Neuber Ede dermatovenerológus-professzor volt. Külön eset a Verzár Frigyesé. Még Klebelsberg Kunó idejében megbízták az újonnan alakult Tihanyi Biológiai Intézet vezetésével, amit nem volt könnyű Debrecenből ellátni. Őt 1930-ban a bázeli élet-tani intézet élére hívták, de 1938-ig a svájci patinás egyetemi városból is képesnek bizonyult a tihanyi feladatok irányítására. Hosszú élete során mindvégig szolgálta a debreceni orvostudományi kart. Szólnunk kell még Borsos-Nachtnébel Ödönről, aki 1936-ban került Orsós Ferenc helyére, majd a háború után az Egyesült Államokban telepedett le. A sztomatológus Csilléry András szintén Nyugatra távozott, és dicstelen politikai szerepvállalása miatt jobbnak látta nem hazajönni. Más a helyzet Hüttl Tivadarral, aki egy rendelet áldozata lett. Ugyanis aki elhagyta az országot, még ha felsőbb utasításra is, automatikusan állásvesztésre ítélték. Hüttl Tivadar, a szigorú ítéletű Sántha Kálmán szerint is „a legintelligensebb magyar sebész”, az agysebészek (Benedek, Sántha) munkatársa, hét tanszékvezető: Jáki Gyula, Schmidt Lajos, Kudász József, Loessl János, Szelezcky Gyula, Ladányi Józsa és Póka László kinevelője in floribus nem kapta vissza katedráját. És ezt a magyar kirurgia érezte meg. Tanítványa volt még az urológus Noszkay Aurél és a radiológus Rencz Antal is. Noha a második világháború után a tanári zöme maradt, a dátum mégis „választóvíznek” számított. A szeretetre méltó Loessl professzor, a Tiszántúl „János bácsija” (soha őszintébb népszerűséget) szakmailag nem pótolhatta Hüttl Tivadart. Szerencsére ott volt mellette Szelezcky Gyula és Gombkötő Béla. Az első igazi nyereség az volt, amikor Csilléry helyére Adler Péter került. A kórbonctanra kénytelen-kelletlen Kellner Bélát nevezték ki. Szeretett volna kivándorolni, de nem engedték. Nem érezte jól magát Debrecenben, és ezt az egyetem nagyon megérezte. Az első adandó alkalommal vissza is ment a fővárosba. A Sántha-ügy ismert, nem biztos, hogy pontosan. Majerszky Klára az emlékeit nem engedte kontrollálni, így fordulhatott elő könyvének mindkét kiadásában, hogy 1945-ben a neuropatológiai laboratóriumot az a Leel-Óssy Lóránt vezette, aki akkor Mezőtúron hetedik gimnazista volt [12].

Nem esik szó a kar és a dékáni tisztséget betöltő Sántha professzor konfliktusáról sem, pedig az sok mindent érthetőbbé tenné. A Sántha száműzése után hagyott úrt Ruzs Sándor nem is akarta betölteni, csak részben pótolni, rendíthetetlenül bízva az illetékes visszahelyezésében. A többit tudjuk. Míg az anatómia-szövetan-fejlődéstanon máig megmaradt az összevont tanszék, addig az élettan és a kórtan különvált. 1945–1950 között azt Törő Imre látta el, majd a fővárosba

való távozása után Krompecher István került a helyére. Méltatlan lenne hozzá, ha őt most én méltatnám. A kórtanra megfelelő személy, a fiatal Keszy Lóránt került. Kilencven év egy ember életében hosszú idő, de egy egyetem életében jóformán a gyermekkor. A törvényszéki intézet élére adott volt Ökrös Sándor. Róla legendáriumot lehetne írni. Bókay Zoltánt nem a legkorrektebb módon küldték nyugdíjba, holott ő maga kérte. Ám ahogy mondják: nemcsak a zene szövege, hanem a melódia is fontos. Helyére a gyermekmenhely igazgatója, Kulin László került. Jó választásnak bizonyult. A dermatovenerológiai intézetről még nem szoltunk. Neuber Ede távozása után 1938–1940 között Preiniger (Rávnay) Tamás következett, ő Szegedre távozott, a helyére került 1940-től 1944-ig Orsós János Imre. Ő is Nyugatra menekült, de ha itthon marad, a tanszékét valószínűleg nem tarthatta volna meg. A vezetést Skutta Árpád magántanár vette át, míg 1950-ben az igen ambiciózus és tehetséges Szodoray Lajost ki nem nevezték. Kovács Ferenc „leváltását” a szülészet éléről csak az életkorával lehetne magyarázni, ha nem lett volna pontosan egyidős Fonet Bélával. Árvay Sándort már az új miniszter, Ratkó Anna nevezte ki professzornak. A fakultás 1951-ben történt önállósulásával emelkedett a tanszékek száma. A klasszikus belgyógyászatot képviselő Fonet Béla mellé került a párhuzamos tanszékre Petrányi Gyula. Az új generációnak ő lett az egyik vezetője és iskolateremtője. A II. számú sebészetre a szintén Hüttl-tanítvány Ladányi Józsa nyert kinevezést. Radnót Magda mellett ő a másik első női professzor. És nem méltatlanul. A nem orvosi végzettségű tanszékvezetőkről (fizika, kémia, biokémia) talán igaztalanul, de nem szoltunk. A szovjet minta mindenáron való bevezetésének mi, 1950–1956 között végzők a kísérleti alanyai és a tanúi voltunk. Szerencsére a professzorok többsége (főleg Adler, Krompecher, Ökrös, Loessl) nem vette komolyan. Inkább a fonákságát éreztették. Lásd Bosjan, Lepesinszkaja és Micsurin munkásságának megítélését. Majd, ugyancsak szovjet mintára, eltörölték a lege artis doktorátust. Így aztán akadt helyiség, ahol az öreg orvos kiírhatta, a fiatal pedig nem a doktori címet. Nem véletlen, hogy az 1956-os tüntetéseknek ez lett az egyik mozgatója a medicinán. Ismertetésünk cezúrája ez a dátum. A 90 éves debreceni orvosképzésnek az első fele volt igazán izgalmas, ezért érthető, ha főleg ezzel foglalkoztunk. A teljesség igénye nélkül, de a történelmi hűség szándékával. Az első évfolyam 1922-ben végzett, az öt hallgató természetesen vagy a fővárosban, vagy Kolozsváron kezdte meg a tanulmányait. Külföldről is szívesen látogatják, nem csak az úgynevezett harmadik világból. Az intézetek és az oktatók száma megsokszorozódott. A jelent ismertetni és méltatni nem feladatunk. Az orvosi karnak már történelme és történetírása van. Nehéz volt a kezdete, de a folytatása és a jelene sem könnyű. Talán ez teszi oly széppé és ezért érdemel születésnap ünnepelést. Ha nagyon távolra megyünk, Magyarországot a legtöbbször Budapesttel azo-

nosítják. Bukaresttel újabban még a franciák sem. Igaza volt annak a német tudósnek, aki az úgynevezett kis egyetemek (Tübingen, Freiburg, Bresgau, Greifswald) fontosságát hangsúlyozta. Tőlünk is függ, mennyire tanulják meg Debrecen nevét, amelynek nincs sem latin, sem német, sem szláv változata. Közeleg az alapítás centenáriuma. Érdeemes megtenni mindent azért, hogy illesztésük elődeink nevében is legyen mit ünnepelnünk.

Irodalom

- [1] Szállási Á.: Debrecen első orvos-akadémikusa, Török József (1813–1894). DOTE, Debrecen, 1998.
- [2] A debreceni és a pozsonyi egyetemről szóló törvény, szakvélemények. Franklin, Budapest, 1912.
- [3] A Magyar Szent Korona Országainak helységnevtára 1913. Franklin, Budapest, 1913.
- [4] Pávai Vajna G.: A pozsonyi harmadik egyetem orvosi fakultásának előnyei. Stampfel, Pozsony, 1907.
- [5] Szeged az egyetemért. Engel Lajos, Szeged, 1907.
- [6] Lampé L.: Dr. Kenézy Gyula (1860–1931). A Debreceni orvosképzés nagy alakjai. 7. Debrecen, 1994.
- [7] Alberth B., Zajác M.: A Debreceni Szemklinika története 1921–1996. Debreceni Szemklinika, Debrecen, 1996.
- [8] Bot Gy., Kapusz N.: Nyolcvan éves a debreceni orvosképzés. A DOTE rektora, Debrecen, 1998.
- [9] Kun B.: A Debreceni Egyetemért. Városi Nyomda, Debrecen, 1917.
- [10] Győry T.: Az orvostudományi kar története. 1770–1935. Királyi Nyomda, Budapest, 1936.
- [11] Isekutz, B.: Die Geschichte der Arzneimittelforschung. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971.
- [12] Majerszky K.: Dr. Sántha Kálmán (1903–1956). A Debreceni orvosképzés nagy alakjai. DOTE, Debrecen, 1995.

(Szállási Árpád dr.,
Esztergom, Monteverdi u. 4., 2500
e-mail: aszallasi@invitel.hu)

A Kiskunfélegyházi Városi Kórház-Rendelőintézet Gyógyfürdő és Rehabilitációs Központ pályázatot hirdet **szakorvosi munkakör Szemészeti Szakrendelésen** való betöltésére.

Feladat: a szakirányú képzésnek megfelelő szakorvosi tevékenység végzése a munkaköri leírásban foglaltak alapján.

Pályázati feltételek:

- orvostudományi egyetemi végzettség,
- szakorvosi képesítés,
- büntetlen előélet.

A pályázathoz csatolandó:

- iskolai végzettséget, szakképzettséget igazoló okirat hiteles másolata,
- részletes szakmai önéletrajz,
- 3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítvány,
- az országos orvosi nyilvántartásba való felvételtől szóló igazolás másolata,
- nyilatkozat arra vonatkozóan, hogy a pályázatot az illetékes bírálók megismerhessék és véleményezték.

Bérezés: a Kjt. rendelkezései, ill. megegyezés szerint.

Egyéb juttatás: szolgálati lakást biztosítunk.

A pályázat benyújtásának határideje: **2009. február 6.**

A pályázat elbírálásának határideje: *2009. február 10.*

Az állás a pályázati elbírálást követően *2009. február 16-tól* tölthető be.

A pályázatot a Kiskunfélegyházi Városi Kórház-Rendelőintézet Gyógyfürdő és Rehabilitációs Központ főigazgató főorvosának címezve kell benyújtani

(Dr. Kovács József főigazgató főorvos, 6100 Kiskunfélegyháza, Fadrusz J. u. 4.) személyesen vagy postai úton.

Postai benyújtás esetén a borítékon kérjük feltüntetni: **„Szemész szakorvosi pályázat”**